

faciliter ab audiente percipiatur, quantum est ex se, habet significationem conformem conceptui interno mentis loquentis, nec est sic facta animo decipiendi, sed occultandi secreturn, ad quod celandum habet jus, adeoque non includit mendacium: Mendacium namque definitur, quod sit enunciatio falsa cum conscientia opposita, & cum voluntate fallendi; ac prouidè est licita, & addi potest juramentum sine perjurio, imò etiam licite, si adsit rationabilis causa jurandi.

1732 Hujusmodi autem restrictio externa significationis generalis verborum potest dupliciter fieri; primò per verba ex se æquivoca; secundò per circumstantias, & signa externa, quæ ex se habent verba limitare, & consignificare cum illis; locutio namque non fit solis verbis, sed etiam completur ex circumstantiis personæ, loci, temporis, & negotii, de quo agitur, ac ex signis externis: hinc si quis pro aliqua gratia rogatus respondeat, faciam, sed simul manum erga tergum vertat, idem dicit ac non faciam.

In qua re est maximè attendendum, quod sicut diversæ sunt humanæ materiæ, ita quælibet proprium habet modum loquendi, & propria vocabula; proprium, inquam, habet Poesis, proprium Rethorica, sic Tropus, Ironia; Hyperboles, &c. sic & proprium habet secretum de jure occultandum: qua consideratione multæ locutiones tam humanæ, quam sacra Scripturæ, à mendacio liberantur, ut est illa, qua amicus amicum alloquitur, dicens, Omnia mea tua sunt, &c.

1733 Hinc confessarius interrogatus de muliere (cujus adulterium in Confessione cognovit,) an mulier adulterium commiserit, non debet tacere, quia qui tacet, consentire videtur, sed licite respondet: nescio, non commisi, &c. mente retinendo, ad dicendum; quia hoc additum internum restrictivum, satis exprimitur per circumstantiam externam sigilli, & sacramentalis confessionis, quæ cum verbis locutionem complet conceptui mentis conformem.

1734 Sic alius à marito interrogatus de occulto adulterio uxoris nobilis, respondet nescio, retinendo in mente, ad dicendum; quod additum exprimitur per circumstantiam externam negotii, & sigilli naturalis; imò, si id habuerit ex auditu, potest accipere verbum nescio, secundum propriam & rigorosam significationem, prout negat scientiam, quæ cognitionem evidenter importat, quam non habet ille, qui notitiam ex auditu hominis fallibilis accepit.

1735 Sic Reus, semiplena probatione, aut infamia non præcedente, à Judice interroga-

tus, an delictum fecerit, licite responderet, non feci, mente addendo, ad dicendum tibi tanquam Judici. Idem si interrogetur à Judice incompetente: in quibus, & similibus casibus, responsio est facta conformiter ad mentem interrogantis; quia iuxta interrogat ut persona publica, & consequenter de delictis ipsi tamquam judicis de jure manifestandis: unde si juramentum exigatur, non erit perjurium.

1736 Sic minister S. Officii, qui est ligatus juramento servandi secretum, super aliquo arcane requisitus potest celare, modo quo confessarius, dicendo, Nescio: nam intelligitur, quod nescit, ut homo privatus est; quod subintelligitur non ex restrictione mentali, sed ex ipso intrinseco officio Consultoris, &c. Item potest uti circumlocutione: Gauderem quidem id scire, ut sibi satisfacerem; quo pacto nec affirmit, nec negat id scire, Cardenas, disert. 19. c. 6. n. 60.

1737 Eodem modo discurrit Busemb. de ju-

rimento exacto per vim, metum, injuriam, v. g. à latronibus, ut tu liber factus des lytrum; à marito, ut uxor fateatur adulterium occultum; si tale juramentum sit additum restrictioni non purè mentali, sed externæ, vel per signa externa determinata, vel per verba ex se æquivoca sufficientia ad internam restrictionem significandam: v. n. 1648. 1676.

1738 Secunda pars assertionis probatur; in aliis namque casibus, in quibus quis non habet jus occultandi, non est licita in locutionibus restrictio externa præfato modo explicata, non quia includat mendacium, sed quia humanae societas, & humanum commercium exposcit, ut utamur vocabulis secundum communem significationem; nam æquivocationibus, & signis difficultibus, humanum commercium perturbatur.

1739 Quæ ratio cessat in prioribus casibus, quia in illis commercium humanum potius justificatur, quam perturbetur; nam humanum commercium non debet esse contra jus humanum: nec officit, quod regulariter extalibus locutionibus decipiatur audiens, quia id per accidens sequitur; nam intellectus perspicax posset veram significationem locutionis percipere, & simul imprudentiam suæ interrogationis advertere, si signa, verba, circumstantias externas, & gravitatem rei, atque jus alterius de secreto occultando consideraret; signa namque supponuntur per se significativa, & restrictiva conformiter ad mentis restrictionem, atque perceptibilia; & sic loquens intendit celare secretum, ad quod habet jus, minimè audientem decipere; nec ejus deceptionem, quam prævidet, vitare tener-

tur cum suo aut aliorum gravi incommodo, quia tunc est deceptio accepta, non data, ut de scandalo passivo, n. 326.

DE JURAMENTO JUDICIALI.

1740 C Laritatis gratia, hoc quæsito me expediam.

QUÆRES

A Nà perjurio, & à mortali excusetur reus, qui Judicii interroganti veritatem tacet, aut amphiboliis & æquivocatione uitatur?

Primo. Ob stoliditatem ex Judicis præsentia causatam.

Secundò. Si non præcessit infamia, semiplena probatio, nec gravia indicia extent.

Tertiò. Si præcessit semiplena probatio, causa tamen sit capitalis, aut ex gravioribus, puta mortis, jacturæ honoris, aut suorum bonorum. Hic est sermo de reo, quia de teste satis agitur in tr. de denunciationibus tom. 2. maximè à n. 73.

AD PRIMUM

1741 R Esp. cum distinctione: Vel enim stoliditas est talis, ut plenam advertentiam malitia gravis perjurii impedit, vel non. Primum potest contingere, quatenus ex Judicis præsentia, & in expectata ejus interrogatione, excitatur in reo vehementissima passio sensitiva, quæ ita ejus rationem perturbat, ut non advertat ad malitiam gravem perjurii taliter quod quasi nesciat, quid dicat, aut faciat; & si adverbit, non plene, & distinctè, sed in confuso. Et tunc certum est, reum à perjurio mortali excusari, quia ex communi & certa Theologorum doctrina, ad peccatum mortale requiritur voluntarium perfectum, videlicet, quod actus sit patratus cum plena advertentia malitia gravis, & cum pleno voluntatis consensu; ita ut ex alterius defectu excusetur quis à calpa mortali: ut infra de peccatis.

1742 Vel non impedit, quatenus Judicis præsentia, & interrogatio reum terret, ob timorem poenæ, quam prævidet: at non ita ejus rationem perturbet, ut non advertat: sed plenè adverbit ad crimen, quod committit, & ad gravitatem perjurii. Et quidem mortaliter peccat, & est tamen in foro interno, quam in externo, perjurus, si veritatem neget, aut utatur æquivocatione cum restrictione purè mentali, quia est mendax, & juramentum mendacio addit. Imò etiam mortaliter peccat, si utatur æquivocatione, & restrictione non purè mentali, sed externata, quia reus legitimè interrogatus, tenetur sub mortali de plano respondere secundum men-

tem Judicis interrogantis, Melphi, in præst. crim. verb. Reus, Scaccia cap. 18. num. 49. cum communi: v. n. 1738.

Quia sic exposcit humanae societas, & bonum publicum Reipublicæ, quæ perturbaretur, & periret; nullus namque eset de suo honore, re, & vita securus, si absolutè libertate reis non respondere secundum mentem Judicis legitimè interrogantis; sed æquivocationibus & restrictionibus externis juxta propriam mentem.

Unde quamvis ob externationem conscientiae propriæ, liberaretur à mendacio, & inde à perjurio, quatenus enunciatio cum externatione illa non eset opposita, sed conformis conceptui propriæ mentis; liberari non posset à culpa mortali, in quantum non eset conformis menti interrogantis. Imò in foro externo haberetur perjurus.

Tum quia tenetur obedire Superiori justa præcipenti, D. Thom. 2. 2. q. 69. art. 1. G. 2.

1743 At in præst., quod stoliditas ex præsentia Judicis mentem rei ita perturbet, ut plenam advertentiam tollat, raro, aut numquam contingit, & non nisi in persona maximè pusillanimi. Regulariter autem advertentia non tollitur, sed potius acuitur, ut constat ex astutiis, quas rei speculantur, & quibus utuntur in respondingendo, ut delicta occultent, aut minuant.

AD SECUNDUM

1744 R Esp. excusari à perjurio, & mortali, Tamb. tom. 1. libr. 3. cap. 4. S. 3. n. 2. Delpene tom. 1. pag. 563. n. 18. Castropal. Diana, & Com. apud ipsum; quia tunc Judex non legitimè interrogat: unde reus habet jus occultandi; & inde potest licite tacer, aut æquivocatione ac restrictione uti, satis externa per circumstantiam Judicis; Judex namque interrogat ut persona publica, adeoque de delictis Judicis de jure manifestandis; unde reus si neget erimen, quod patravit, dicendo, Non feci, intelligendo, ut manifestandum ribi tamquam Judici, verum dicit, & judex hanc restrictionem externatam per circumstantiam Judicis potest satis advertere, si non sit legitimus, aut non legitimè interrogat, quatenus nulla præcessit semiplena probatio: v. à n. 1734 ad 1735. quia bonum publicum expicit, ut reus, aut testis pareat legitimo judici, & legitimè interroganti.

1745 Idem docet Simanca tit. 42. num. 13. de hæretico occulto, quia Matth. 11. Jugum Domini suave est, & onus leve; esset autem res gravissima obligare aliquem, ut se prodat sine indiciis interrogatus. Unde D. Chrysostom. super epist.

ep. ist. Pauli ad Hebr. Non tibi dico, ut te prodas in publicum, neque ut te apud alios accuses; sed obedire te volo Propheta dicenti: Revela Domino viam tuam.

1746 Ut igitur reus teneatur de plano & sine equivocatione respondere, requiritur, quod Judex sit legitimus, nimirum, quod habeat jurisdictionem ordinariam, vel delegatam in reum. Et quod legitimè interroget; quod jure sit, quando præcedit semiplena probatio delicti, vel infamia, aut præcedunt indicia probata, quæ semiplenæ probationi equivaleant: quod debet reo notificari, alias posset reputare suum crimen occultum, & inde celare, sicut enim nemo obedire tenetur ante legis promulgationem; ita nec reus judici ante quam notificet se juridicè interrogare. Tamb. tom. I. par. 92. n. 4.

A. D. T E R T I U M.

1747 Prima sententia negat, excusari à perjurio, & à mortali, si semiplena probatio præcesserit, D. Thomas 2. 2. q. 69. Sanch. lib. 6. cons. cap. 3. dub. 29. Penia, Toletus & alii 25. Doctores antiquiores, quos refert, sed non sequitur Cardenas. *dissert.* 19. cap. 8. n. 78.

Ratio est, quia inter partes iustitiae præcipua est obedientia, qua tenemur Superiori legitimè, & justa præcipienti obediens, sed præcedente semiplena probatione, iudex legitimè, & iustum præcipit reo, dum præcipit sub juramento, ut fateatur veritatem; igitur tenetur reus sub juramento obediens, fatendo veritatem.

Secundò, quia ius præcipiendi, & ius obediendi sunt correlative; igitur implicat, quod iudex legitimus habeat ius præcipiendi reo, & reus non obediens, sed occultandi.

Tertiò; quia alias publicum Reipublicæ bonum flueret, quoniam sub hac spe impunitatis grassarentur delicta.

1748 Secunda sententia affirmit, excusari, Roder. tom. 2. art. 4. Portellius tit. corollio frater. ver. Reus n. 43. Villalobos tom. 2. tract. 16. diff. 1. n. 10. Malderus tract. 6. cap. 2. de iustitia. Sà in aphor. verb. *Altus judiciales*, tit. de reo num. 47. Diana p. 1. tr. 15. res. 27. Salzedo in *præc. crim.* Tancr. de Relig. 17. 4. lib. 3. n. 30. Tamb. tom. I. lib. 3. cap. 4. §. 3. n. 2. De Lugo tom. 2. de iustitia. disp. 40. selt. 1. num. 14. Billuc. Fagundez, Castropol. & quamplures alii, quos novissime citat & sequitur Cardenas. *dissert.* 14. cap. 7. num. 81. Qui docent, excusari non solum in causis capitalibus, & gravioribus iactura honoris aut suorum bonorum, verum etiam si poena sit tritemium, exilii, aut carceris plurium annorum, putâ duorum, quia est gravis. Ind

Tancr. cit. num. 32. idem tenet, si poena sit spiritualis, ut excommunicatio major, quia est poena gravis. Contra Panormi, Busemb. & alios plures.

1749 Et tunc dicunt, excusari à perjurio celando veritatem per restrictionem, aut equivocationem externam, respondendo: Non feci, subintelligendo: ad dicendum tibi sub culpa: Ad me prodendum. Et si delictum est sacramentaliter confessus, & de eo absolutus: Sum innocens, & immunis ab hoc delito, ab hac culpa: quia tunc restrictio est latus extenuata à circumstantia poenæ gravis, que sequeretur; unde id, quod subintelligitur, subintelligitur ex circumstantia extrinseca poenæ gravis.

1750 Ratio potissima hujus sententiae est, quia leges, & præcepta humana non obligant cum periculo vita, aut alterius notabilis mali, ut sunt prædicta; sed præceptum Iudicis est humanum, & positivum, & confessio criminis, licet de eo semiplena probatio præcedat, est cum periculo vita, aut alterius notabilis mali; igitur non tenetur reus sub mortali & perjurio tunc primo fateri, licet de eo semiplena probatio præcedat; sed potest illud celare modis, quibus supra: Major constat, cum Com. in materia de legibus: nam præcepta humana non possunt se extendere ad id, quod est moraliter impossibile; id autem, quod est multum difficile, reputatur moraliter impossibile: talis est confessio criminis in concursu alicuius ex præmissis malis, licet semiplena probatio præcesserit; multum quidem difficile est, immo onus supra vires natura obligare aliquem, ut currat ad sibi mortem, aut malum grave insigendum.

1751 Hic faciunt auctoritates, quas adduit Simanca in solutione secundi questi, num. 1745.

1752 Ad primam rationem in oppositum respondent: Inter leges humanas certum est plures esse, quæ obligant ad culpam, & plures, quæ ad solam poenam; hujusmodi est præceptum Iudicis, quod solum obligat ad poenam.

1753 Ad secundam, ius præcipiendi sub culpa, & ius obediendi sub culpa, sunt correlative: minimè ius præcipiendi sub poena, & ius obediendi sub culpa, adeoque implicat, quod iudex habeat ius præcipiendi reo sub culpa, & reus non habeat ius obediendi sub culpa; at non implicat, quod iudex habeat ius præcipiendi sub poena, & reus non habeat ius obediendi sub culpa.

1754 Ad tertiam, negant sequelam: quia

tuppetit Judici alia ad veritatem inveniendam nempe inquirendo alios testes, comminando, aut dando reo torturam, absque eo, quod illum ad confessionem proprii criminis obliget sua culpa.

1755 Ad id, quod contra hanc solutionem insurgit Gonet, quod non licet judici reum ad confessionem criminis capitalis semiplenè probati per torturam cogere; quia iniquum est ad id aliquem cogere, quod præstare non tenetur.

Respondet Cardenas cit. num. 85. cum distinctione: Iniquum est quemquam ad id cogere quod præstare non tenetur, neque sub culpa, neque sub poena, omittit; quod præstare non tenetur solum sub culpa, nego. Et addit experientiam plurium legum civilium, quæ obligant solum sub poena, & tamen ad illas potest adstringere Iudex.

1756 Et Thomas Delbene, qui in tom. I. de Inquis. p. 563. num. 17. hanc sententiam non improbatum putat: in tom. 2. p. 463. n. 35. absolute eam docet, hic motus ratione: Quia tunc ius, & præceptum Superioris non est accommodatum, seu conforme fragilitati humanae, cum vix ex mille unus illud esset observaturus.

1757 Denique addit Cardenas, per tres propositiones ab Innoc. XI. damn. damnari restrictionem mentalem, de qua n. 1730.

1758 Ita discurrunt relati Theologi, mihi sufficiat retulisse: nam Port. cit. concludit his verbis: Et eos, qui hanc opinionem tenerint cum Rodriguez, non damnabo ob tot viros, & ob talem rationem.

1759 Illud certum est, non teneri reum, si crimen negavit, post latam sententiam, si ve absolucionem, sive condemnatoriam, illud fateri; sed solum coram Deo penitente, quia confessio ordinatur ad conficiendum iudicium, adeoque iudicio finito, finitur obligatio rei, nisi inde immineat damnum tertio, juxta dicta suo loco. Ita Com. Imò Busemb. lib. 4. cap. 3. dub. 3. n. 2. & Tamb. cit. cum aliis docent, neque teneri ante sententiam, donec iterum interrogetur. Et hoc maximè, si retractatio esset inutilis.

1760 Excipitur casus heresis ratione scandali; nam hereticus convictus debet fateri, & si negavit, tenetur adhuc veritatem manifestare; quia alias poenam subiret ut hereticus negativus, & ita cum aliorum scandalo, Tamb. cit.

1761 Portellius cit. tit. Corollio frater. verb. Reus, num. 3. contra Sanch. ait, quod hereticus negativus jam damnatus, & qui dicitur ad supplicium, non teneatur sub mortali veritatem publice fateri; quia nimis durum esset

confessario id ei suadere cum periculo, ut nollet obediens, & cum conscientia erronea, credens se teneri mori. Nec adesset scandalum: quia omnes sciunt, reos solere delicta negare, & posse in ultimo articulo mortis sacramentaliter confiteri.

1762 Idem docet n. 6. si metu tormentorum sibi falsum crimen imposuit, ob quod ad patibulum ducitur; nisi adsit spes, quod retractatione liberetur: quæ spes non adest in præxi: quia post latam sententiam non iuvat retractatio in causa propria.

1763 Verum tamen est, quod qui dicitur ad supplicium, non debet absolviri, nisi reuelat complices in causa heresis formalis, lamia rum, proditionis patriæ, & notabilis damni tertii, si complices non sint emendati, nec detur certa spes, quod per aliam viam emendentur, Mendo in ep. verb. Reus, n. 17.

1764 Hinc fit, quod licet in aliis casibus non possit reus legitimè interrogari de complicitibus, si sint omnino occulti, & nisi delictum sit tale, ut ex se soleat habere socios; vel nisi semiplena probatio de societate, seu complicitate per indicia, aut testes præcedat: tenetur interrogatus socios manifestare, si crimen sit exceptum; contra communitem, ut heresis, proditionis patriæ; aut contra tertium, sciens malum non posse aliter impediri. Port. cit. num. 47. v. tom. 2. à num. 62. Et etiam non interrogatus, si crimen sit heresis, aut proditionis patriæ, ut in tom. 2. de denunc. vide num. 1597. 1608.

De iuramento, agunt Scotus in 3. dist. 39. q. un. lit. A. in 4. dist. 28. q. un. lit. C. quolibet. qu. 20. lit. S. Mastrius in theol. mor. disp. 11. q. 3. n. 48. Bonac. tom. 2. pag. 257. Joan. de la Crux, p. 20. Tamb. tom. I. lib. 3. cap. 1. Leander tom. 7. tract. 1. Busemb. lib. 3. tract. 2. cap. 2. dub. 1. Tancr. tom. 3. Castropol. par. 3. tract. 14. Ant. à Spir. Sanct. tom. I. Alloza, & Mendo, verb. Juramentum, Carden. disp. 17. Clericatus à cap. 37. Gobat tom. 3. p. 2. & in 1. tom.

De restrictione, agunt Mastrius disp. 11. q. 3. n. 52. Bonac. tom. I. pag. 267. Tamb. tom. I. lib. 3. cap. 2. S. 2. Leander tom. 7. tract. 1. disp. 45. Busemb. libr. 3. tract. 2. cap. 2. dub. 4. Carden. disp. 19. Clericatus cap. 38. Gobat. Ant. à Spir. Sanct. Alloza, & Mendo cit.

AD JURATIO.

1765 Juramento assinis est inducitio personæ ad aliquid faciendum, vel non faciendum, invocatione alicuius Sancti, aut rei sacrae, v. gr. Adjuro te Deum vivum per Jesum Christum filium tuum, ut des mihi salutem

tutem anime, & corporis. Unde est actus Religionis.

1766 Potest fieri duplicitate, per deprecationem, & per imperium.

1767 Ut sit licita, tres requiruntur comites, *Veritas, Judicium, & Justitia*.

1768 Veritas consistit in hoc. 1. Ut adjuratio fiat per verum Deum, & per res verè sacras; unde si fieret per falsos Deos, &c. esset mortaliter. 2. Ut res non petatur sicut, sine animo obtinendi: & tunc esset venialis.

1769 Judicium consistit in hoc. 1. Quod adjuratio fiat prudenter, minimè leviter, & sine occasione; & tunc esset venialis. 2. Quod Deus & Sancti non adjurentur imperativè, sed deprecative; nec dæmon deprecative, sed imperativè, quod esset mortale, nam imperium supra Deum & Santos esset injuria, & contemptus, deprecatio erga dæmonem, esset amicitia, & submissio.

1770 Justitia consistit in hoc, quod res, quæ petitur, sit honesta; nam si mala, adjuratio esset peccatum mortale, aut veniale, juxta gravitatem, aut levitatem malitiae rei.

1771 Possumus adjurare, 1. Deum per se ipsum, per Christum, per Mariam Virginem, per Sanctos uti sibi charos, & per sacra Mysteria, & passionem.

1772 Non potest autem adjuratio fieri per creaturas inferiores, nisi sint specialiter Deo charæ; sic Exodi cap. 32. adjuratur Deus: *Recordare Abraham, Isaac, Jacob servorum tuorum.* 2. Possumus adjurare B. Virginem, Santos, & Angelos, per Deum, & Jesum Christum. 3. dæmonem, & creaturas, per Deum, & Jesum Christum, B. Virginem, Santos, & sacra Mysteria.

1773 Creaturæ rationales adjurari possunt directè; irrationales verò, ut animalia nociva, tempestates, fulgura, &c. non nisi indirectè, quia cum non sint rationis capaces non possunt per adjurationem directè induci, & moveri ad præstandum, quod petimus, sed in quantum à Deo moventur contra nos in poenam, vel à dæmons in vindictam, ut noceant, nos eas adjuramus, deprecando in ordine ad Deum, vel imperando in ordine ad dæmonem, ut sic Deus misereatur, & dæmon à nocendo desistat; & hoc pacto dicuntur creature indirectè adjurari.

1774 Creaturæ irrationales (rectè ait Joseph. August.) posse etiam impropiè adjurari per immediatam sufficientiam supernaturalem super ipsas, explicatam per imperium metaphorice dictum, sicut Christus Dominus imperavit ventis & mari; hoc autem speltat ad virtutem miraculorum.

1775 Licitum est Exorcista tractare cum dæmons, & ea omnia petere, quæ ad suum munus, finem, & expulsionem conducunt; puta de causa ingressus, numero spirituum, &c. & petere ab eo signum, quo exiisse ostendat: v. n. 385.

1776 Quemlibet verò alium tractatum, ob vanitatem & curiositatem, puta, si petat scire occulta, &c. esse mortale, tenet Castropal. non plus quam veniale, Sanch. & Cajet. apud. Tamb. libr. 3. cap. 8. §. 2. num. 5. At melius dico cum Tamb. cit. esse mortale, si id fiat sàpè, & per longos sermones, quia tunc offenditur amicitia, & benevolentia; quando. Apost. 1. ad Cor. 10. ait: *Nolo autem vos socios fieri dæmoniorum: Non potestis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum. Non potestis mensa Domini participes esse, & mensa dæmoniorum.* Veniale verò, si fiat ratiō, & per breve tempus; quod sequitur ex verbis Pauli, ex quibus graviter familiaritas & amicitia prohibetur.

1777 Licitum est cogere dæmonem, ut maleficium tollat, aut signum, quo durante durat pactum de vexando creaturam; quia id non est uti ope dæmonis in obsequium nostrum; sed nos defendere, & cogere, ut destruat opera sua.

1778 Eadem ratione licet imperare dæmoni superiori ad coercendum pariter dæmonem inferiorem, licet namque in nostram utilitatem expellere clavum clavo. Delbene de Inquis. part. 2. dub. 228. s. 28. num. 18.

1779 Non potest licet Exorcista dæmoni exposcenti concedere, aut permittere, ut immittatur in alium hominem; quia non est dominus vitæ proximi: benè verò, ut immittatur in equum, si ejus dominus sit dives, & plures habeat, ut pro reparatione salutis obfessi amissio equi alterius non censeatur valde notabile damnum. Secùs si esset cum valde notabili alterius damno, Tancr. tit. 1. de Relig. dis. de adjur. n. 67. quia nemo tenetur cum gravi suo damno alterius saluti corporis succurrere. Tamb. verò cit. cum Castropal. tenet id licere etiam cum gravi damno boni temporalis alterius; quia putat, talem obfessum esse constitutum in extrema necessitate, in qua omnia sunt communia.

1780 Licet obfessum in dæmonis contemptum expuere, & leviter percutere. Si autem dæmonem te injuriis afficiens ira accusus graviter in obfesso percutis, peccas mortaliter: & si obfessus est Clericus, excommunicationem incurris, nisi inadvertentia, aut ignorantia excusat; quia cum dæmonne Clericum, suadente diabolo, percutis; ei que

De II. Præcepto Decalogi. Cap. III.

que injuriā facis, non minus quam excommunicatus es (rectè ait Tamb.) si canem in finu domini contra te latrastem, advertenter cum domino ense confodias.

1781 Qui exorcizat, esse debet Sacerdos, aut saltē Exorcistatus Ordine insignitus, & de Ordinarii licentia.

1782 Si laicus id faciat publicè, frequenter, cum populi admiratione, & Superiori contradicente, peccat mortaliter. Secùs si privatum, aut si publicè, rād, sine admiratione, & contradictione, & ex fide, ac fiducia in Deum; maximè si haberet hanc gratiam gratis datum eos expellendi, Tamb. lib. 3. cap. 8. §. 2. n. 24. dummodò non sit idiota, & ignarus, quia exponeretur periculo, ut deciperetur à dæmons, aut aliqua superstitione uteretur.

1783 Nec diceretur usurpator jurisdictionis Clericalis, sicut nec talis dicitur laicus, qui missa inservit, lumina accendit, & urceos cum vino & aqua Sacerdoti porrigit, quod est officium Acolyti; nec qui indigos ab Ecclesia expellit, quod est proprium Ostiarii; non alia ratione, nisi quia munera Minorum Ordinum laici non exercent ex officio. Clerici verò ad illos promoti exercent ex officio. Hinc Christus Marci 16. generaliter de veris & bonis Christianis loquens ait: *Signa autem eos, qui crediderint, haec sequentur. In nomine meo dæmons ejicient.* Et Marci 12. *Unicuique autem datur manifestatio spiritus ad utilitatem: alii, &c. alii gratia sanitatum in uno spiritu.*

1784 Rite autem prohibetur à Superioribus, etiam Sacerdotibus, officium Exorcista sine eorum licentia exercere, ne quis ignarus, imperitus, aut prava vita, audeat cum periculo superstitionis, deceptionis, & contemptus, peragere munus, ad quod scientia, peritia, mortificatio, & maximè vitæ rectitudi requiritur.

De adjuratione, agunt Tancr. Tamb. cit. & Clericatus cap. 45.

C A R U T III.

DE VOTO:

D E F I N I T I O .

1785 *Votum*, est promissio deliberata & voluntaria facta Deo de meliori bono. Propositum, est sola voluntas faciendo opus: Promissio huius voluntatis addit voluntarem se obligandi alteri, & in casu voti se obligandi Deo.

1786 Hinc hæc promissio, si cadit supra materiam præceptam, novam obligationem inducit.

1787 Penitens, qui à Confessario mortuus, ut à peccato, v. gr. fornicationis, deficat, dicit: *Promitto me illud amplius non committere;* regulariter non emitit votum, sed solum manifestare vult suum firmum propositum, quia communiter non intendit in casu transgressionis se obligare ad novum peccatum, sed ad idem contra sextum præceptum.

Quod si velit expressè se obligare in casu transgressionis ad novum peccatum contra præceptum humanum promissionis à se emissa, tunc emitit votum, quia est promissio facta Deo cum animo se obligandi nova obligatione libera, seu novo præcepto humano à se liberè imposito.

Obligatio autem, quam communiter habet quilibet homo ad vitandum peccatum, est obligatio necessaria, quæ supponit præceptum, unde oritur, non facit præceptum: Votum verò facit, imò est præceptum novum, adeoque, qui habens votum castitatis fornicatur, peccat contra duo præcepta, contra præceptum divinum Decalogi de numero sexto, & contra præceptum humanum voti, liberè ab ipso homine sibi impostum, in confessione aperiendum, quia contra duas virtutes, nempe contra castitatem, quam præceptum divinum respicit, & contra Religionem, quam respicit votum.

1788 Qui adstantibus dixit: *Si Deus me sanitati restituerit, siam Religiosus,* non fecit votum, Gobat tom. 3. de voto numer. 5. quia ea fuit sola animi ostensio facta adstantibus, non promissio obligatoria directa ad Deum. Et sicut similia verba nulli homini directa, in humanis negotiis nullum pactum, & nullam obligationem strictam inducunt, ita in re nostra.

1789 Dicitar, deliberata, quatenus vovens debet plenè advertere, & cognoscere materiam, quam vovet, deliberatio enim importat advertentiam, & cognitionem materie, cum libero & expedito interiorum sensuum usu. Hinc, si quis existens Panormi, putans D. Jacobum de Compostella distare non plus, quam per centum milliaria, voveret ad illum accedere, non teneret votum ex defectu deliberationis circa substantiam voti.

Similiter vota facta cum semiplena advertentia, seu deliberatione, v. gr. ex repentina animi motu, non valent: Aut si quis voveret se in vigilians, vel habens sensus internos vehementissima passione iræ, &c. perturbatos.

De errore & ignorantia discurre, ut de jū-